

bivališe“ 20., „dvorīše“ 24., „češen“ 25., „maševanje“ 109., „pušica“ III. 61., „še“ 3., temoč „spuščeno“, „nalašč“ (od last in to od vlast) „maščevanje“ od mest, „šče“ (od ješče pokrajšano); vsej šče Prekmurci, katero Slovincem prištevamo, tudi ešče govorijo. Drugi primeri so bravcu jasni. — Tudi se bere šč namesti č=č, ki je iz tj nastal, ne tedaj „sveščenič“ III. 174., ampak „svečenič“ iz svetjenik. Šč se nahaja namest st v besedi „razraščen“ III. 9. namesti „razrasten“, ker glagoli prve vrste prilagajo končnico trpivnega deležja n z veznico e na koreniko: rast-e-n, tudi ne „zanešen“ IV. 115., temoč „zanesen“, jen nahajaš le pri glagolih štrte vrste in odtod „puščen“.

Gostoma se piše v namesti u: „vjljovljen“ IV. 3., „vkljub“ 10., „vžgan“ 19., „vspeh“ 160., „vdarjajo“ III. 123., „vžitek“ IV. 26., bolje: „ulovljen“, „ukljub“, „užgan“, „uspeh“, „udarjajo“, „užitek“. Na drugih krajevih pa nahajamo u namesti v: „evropejski“ IV. 5. (celo Srbovi pišejo Evropa), „ustajajo“ 42, „uzrok“ 45., „Urban“ 184., „duri“ 88., „uzor“ 124., „ustanoviti“ III. 1., „uzvišenost“ 25., „skruniti“ 27., „utelesiti“ 124., „Paul“ 151., namesti „evropejski“, „vstajajo“, „vzrok“, „Vrban“, „dveri“, „vzor“, „vstanoviti“, „vzvišenost“, „skvrniti“, „vtelesiti“, „Pavel“. Alz je hrvatski; česar ne imamo posnemati, temoč v vz spremenjati. Ker dvoglasnikú au, eu Slovenec ne pozna, ja nameščuje s av, ev, tedaj „Pavel“, „Evgen“. V se tudi včasih izpušča: „zrastejo“ IV. 107., „zvišuje“ 132., „nazočenje“ III. 180., namesti „vzrastejo“, „vzvišuje“, „navzočenje“.

U se nekekrat stavlja namesti a-o-u, kateri moramo vselej dosledno z o pisati: „tisuč“ IV. 1., „sužnost“ 4., „tuga“ 6., „mučen“ 11., „trenutek“ 45., „perutnice“ 51., „minul“ 79., „luka“ III. 44., namesti „tisoč“, „sožnost“, „toga“ itd. Ako od sobratov jemljemo besede, smo dolžni je v slovensko sostavo spraviti. Tudi u se nahaja namesti navadnega o: „unkraj“ IV. 12., „Bulgare“ 171., namesti „onkraj“, „Bolgare“. (Dalje sledi.)

Odgovori.

„Jung gewohnt alt gethan“ — lih, — morija, kuga, mor, pomor.

Na Novične vprašanja se prederzmem tudi jaz nekaj čerhniti:

Za „Jung gewohnt alt gethan“ sem našel pri svojih starih neko prislovico: „kemu je mlad navadan, temu je star radan“; ali radan tukaj pride od rad, ne od ilirskega raditi, arbeiten, ker raditi se tù ne sliši.

Lih je po vsej Istri znana in rabljena beseda za „ungleich“. Otroci se igrajo: češ ganati (rathen)? ču! — par ali lih, lih ali par?“ (lih-a-o, ungerade, dispar). —

Kolikor je meni istersko narečje znano, se rabi v govorjenji in v pismih starih stoji: morija za „Pest“ (den grössten Grad der Sterblichkeit), kuga pa za „Seuche“ mor in pomor je le „mechanische Tödtung!“

Sedaj pa še nekaj. Govoril sem jaz, lošk hribovec, z drugimi Ločani, ki so v Istri: kako oni imenujejo Ehrenguben, ker se zdaj piše Cerngrob? Ali takrat, ko sem v Loki v šolo hodil, in včasih mesto v njo v Céngrob letal, nisem nikol slišal Cerngrob, ampak povsod Cengrob, kar so mi tudi oni potverdili. Tudi nemška prestava kaže, da mora biti Céngrob od ceniti ehren, ne pa Cerngrob.

Okoli Pazina vse glagole, ki izhajajo na edati, skrajšujejo na âti, n. pr., povedati — povâti, izpovedati — izpovâti, gledati — glâti, in to po vsem prezanji glagolskem. (J. V. *)

„Liha sodu“.

Vam damo, kar vémo; pri nas se vpraša: „glih ali sodau?“ Pod glih si mislimo zmiram par — pod sodau

*) Hvala Vam lepa, za vse poslano; dobro bo došlo slovníku in Novicam. Vred.

pa zmiram eden čez par; to je takole: vprašavec nagovori: „ali je glih v moji roki?“ to je, ali je kaj takšnega, da bi gliho — par — imelo? potle — ali pa soda u? to je: ali je še več kakor par — eden čez par — sodavek, sodavk, Zusatz, iz sodevati, zusetzen. Jaz imam gliho — ich habe Paar, je pri nas v navadi.

Za „jung gewohnt alt gethan“ bi bilo morebiti dobro: „Kar se mlad privadi, star rad rabi“.

Od Soče.

P. M.

Marsikaj.

(Kruh). Veliko več kot polovica ljudi na svetu ne je kruha. Rusi, Turki in Greki ga skor nič ne jejo, Nemci srednjo mero, Holandci, Belgijanci in Angleži pa tudi skor nič. Naj več kruha povžijejo Španjci, Talijani, še več pa Francozi. V Azii nobeden kruha ne pozna, v Afriki in Ameriki ga le tam poznajo kamor so ga Evropejci zanesli, ki so se preselili v Afriko in Ameriko.

(Mati pa hči). „Schulbote“ pripoveduje povestico, ktere tudi mi ne moremo zamolčati. Menda se „Schulbote“ ni zlagal, tedaj se tudi mi ne bomo. Pred nekimi dnevi pride — tako piše „Schulbote“ — neka uboga mati trojih otrok k fajmoštru v * milošnje prosit; ena njena deklica je že bila za šolo dosti stara. Da bi se mati milošnje bolj vredno skazala, jo vprašajo fajmošter med drugim: „ali pa hčerka vaša tudi pridno v šolo hodi?“ „Kaj pa da! — odgovori mati — tako sili ta nesrečni otrok v šolo, da jo moram vselej z leskovico dobro pretepsti, če hočem, da mi doma ostane in pestje naj mlajšega bratca“. — Al bi ne bilo treba, — pravi „Schulbote“ — da bi se besede Izveličarja: „Dajte mladim k meni priti“ takošni materi s celo butaro leskovih šib v spomin vteple?

(Nekaj iz življenja žensk — pa brez zamere). Pervo kar ženska vé, je: kako lepa je, — pervo, česar se nauči, je: kakošno moč ima lep obraz, — pervo, kar skusi, je: kako slaba je, — pervo, kar pozabi, je: koliko je stara, — in pervo, česar se spet spomni, je: da je to (starost) pozabila.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Od savinske doline 2. aprila. Da je sadjoreja koristno opravilo in da donaša lep dohodek, smo rekli že mnogokrat; poterdilo se je pa to tudi preteklo leto. Pičlo uro hodá od Celja, proti zapadu, je prelepa krajina, kateri navadno pravijo rožna dolina; pa ni ravno dolina, temveč hribnat kraj je, tiho zavetje pred hrupom sveta. Na visokem homcu stoji lepa cerkvice sv. Martina, okoli po berdoviti okrajni so pa hiše in hišice, med njimi senožeti in njive, posebno pa je veliko sadnega drevja nasajenega. Častitljivi in gostoljubni ondotni gospod fajmošter, Kajetan Švarcl, jako vneti za blagor faranov svojih, so pred mnogo leti že vcepili ljubezen do koristne sadjoreje v serca prebivavcov te vasi, ker so jim oni svetovali pa kazali tudi sami, kako da gre sadno drevje saditi, kako ga cepiti itd. Današnji je ta krajina resnično rožna dolina, in veselje je prehajati se po njej, ker je ondi vse polno žlahnega drevja, da pomladi blišči pa diši kaj prijetno po belem in rudečem cvetju, v jeseni pa se šibi drevje pod težo žlahnega sadu. Posebno lansko leto, ko je drugej bilo le malo sadja, ga je bilo tukaj obilno; prihajali so kupci za-nj celó iz Laškega, ter plačevali eno jabelko po grošu. Nekteri gospodarji so pa lepo sadje v Terst vozili in ga ondi dobro prodajali. Nečem ravno tukaj računati, koliko da je vsak gospodar iz sadja skupil; povem le, da en sam boren kmetič je za sadje blizo 80 goldinarjev dobil — gotovo več, kakor ima davkov plačati na leto. Kaj mislite tedaj, ljubi bravci, bi li ne bilo posnemanja vredno tako početje, namreč pridno sajenje koristnega drevja? Že mala množica sadnih drevés, ko bi jih kmet pri hiši nasadil pa pridno gleštal, bi